

10. évfolyam

Óraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	16
2. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílus eszközök, szóképek, alakzatok	16
3. Év végi összefoglalás	4
<i>Összes óraszám:</i>	<i>36</i>

1. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás

Óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látja szöveg struktúráját, alkotó elemek egymásra épülését
- kiemeli a szövegből a kulcsszavakat, felismeri a szöveg kohéziós összetevőit
- alkalmazza a saját szövegalkotásában a legfontosabb szövegszerkesztési elveket

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a szöveget magasabb megértési szinten feldolgozni
- különböző szövegformákat hoz létre tudatos szerkesztettséggel
- felismeri a különböző tipográfiai alakzatokat, és maga is képes létrehozni újakat

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése
- A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban
- A szövegelemző képességek fejlesztése
- A szöveg fogalma, jellemzői
- A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői
- A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek
- A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje
- Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői
- Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás
- A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése
- A helyesírási készség fejlesztése
- Helyesírási szótárak használatának tudatosítása
- A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák
- Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos
- Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás
- A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.
- Az esszé

Fogalmak: szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszaulrás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

Javasolt tevékenységek

- Saját érdeklődési köréből vett digitális szövegek feldolgozása, elemzése, méltatása
- Nyomtatott sajtótermékek bevonása az elemzési folyamatba
- Otthoni nyomtatott szövegek feltárása, megismerése
- Saját érdeklődési területen önálló szövegalkotás a meghatározott szerkezettel
- Ugyanezen szöveg különböző tipográfiai formázása megfelelő célrendszerrel

2. *Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszközök, szóképek, alakzatok*

Óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes legyen tudatos stílushasználatra
- tisztában legyen a stílushibák fajtáival, következményeivel a társadalmi érintkezésben
- tudatosuljon benne a társadalmi elvárások betartása a nyelvhasználat stilisztikájában

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a társadalmi elvárásokat és értelmezi megnyilatkozásaink stílusát
- értelmezi a korstílusokat, stílusirányzatokat
- az írásképek stilisztikai hatásait felismeri
- egyéni szóalkotások stilisztikai hatása érthető számára
- értelmezi az összetett képrendszereket, képi hálózatokat, jelképrendszereket

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A stílus szerepének tudatosítása
- A stiláris különbségek felfedeztetése
- Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor
- A stílus, a stilisztika, a stílustípusok
- A stílusérték
- A stílushatás
- Stílusgyakorlatok
- A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése
- Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben
- A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása
- A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása

- A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése
- se, értelmezése
- Szótárhasználat fejlesztése
- A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői
- A jel és a jelentés összefüggése, jelentéselemek
- A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező
- Motivált és motiválatlan jelentés
- A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk
- A mondat- és szövegjelentés

Fogalmak: stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

Javasolt tevékenységek

- Hétköznapi életből különböző viselkedési minták, nyelvhasználati formák kiemelése, stilisztikai értékelése
- Stílusparódia létrehozása, ismert személyek karikatúrája
- Szépirodalmi szövegek stilisztikai azonosítása, kategorizálása

3. Év végi összefoglalás

Óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerező képesség fejlesztése
- Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása
- A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése

Javasolt tevékenységek

- Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése